

адміністративної процедури нагляду можна виділити: правову визначеність; послідовність; участь уповноважених суб'єктів; мета стосується реалізації компетенції. Остання ознака має бути врахована при виділенні адміністративних процедур здійснення окремих видів адміністративного нагляду за умови формування загальних засад адміністративної процедури. Разом з тим, перспективною для подальшого наукового пошуку є проблема виділення проваджень щодо здійснення адміністративного нагляду за умови встановлення відповідності ознакам провадження.

Список використаної літератури:

1. Миколенко О.І. Теорія адміністративного процедурного права. Монографія. — Харків: Бурун Книга, 2010. — 336 с.
2. Кононов П.И. Основные категории административного права и процесса: монография. — М.: Юрлитинформ, 2013. — 416 с.
3. Петренко О.А. Суть адміністративного нагляду міліції за особами, звільненими з місць позбавлення волі, в системі адміністративного примусу / О.А. Петренко // Вісник Дніпропетровського державного університету внутрішніх справ. — 2012. — № 1. — С. 323-332.
4. Іваненко Я.Л. Адміністративні неюрисдикційні провадження / автореф. дис. к.ю.н. 12.00.07 / Іваненко Яна Леонідівна // Академія праці і соціальних відносин Федерації професійних спілок України. — Київ, 2011. — 20 с.

БОЛОКАН І. В.

Запорізький національний університет,
докторант кафедри адміністративного та господарського права,
кандидат юридичних наук, доцент

СИСТЕМНО-КОМУНІКАЦІЙНИЙ ПІДХІД У ДОСЛІДЖЕННІ ПРАВОВОЇ КАТЕГОРІЇ «РЕАЛІЗАЦІЯ АДМІНІСТРАТИВНО-ПРАВОВИХ НОРМ»

Взаємозв'язку всіх форм реалізації норм права постійно приділялась і продовжує приділятися увага вчених-юристів загалом, та вчених-адміністративістів зокрема. Натомість наявні наукові розробки питань реалізації адміністративно-правових норм досить рідко висвітлюють ці питання з позицій системних взаємозв'язків. Зважаючи на загальновизнане розуміння поняття «система», яке є досить ґрунтовно розробленим не лише у правовій доктрині, а починається ще з філософських уявлень про цю категорію, знаходить свій розвиток у філософії науки, соціології, психології та інших сферах наукових знань та людської діяльності, а також, враховуючи виокремлені щодо будь-якої системи

ознаки (зокрема, такі, як: цілісність, єдність та узгодженість всіх елементів, упорядкованість розташування, ієрархічність, багаторівневність та структурність, взаємодія із зовнішнім середовищем, інтеграційність тощо [1, с. 185]), можна дійти висновку про системність як одну з ознак (характеристик) правової категорії «реалізація норм права». Також слід зазначити, що у доктрині права поширеним є системний підхід у дослідженні правових явищ, який включає чимало аспектів, зокрема, системно-компонентний, системно-структурний, системно-функціональний, системно-інтегративний, системно-комунікаційний, системно-історичний тощо [2, с. 15]. Отже, однією зі складових системного підходу є системно-комунікаційна складова, яка передбачає врахування оточуючого систему середовища, аналіз тих чи інших факторів цього середовища, які впливають на систему [2, с. 15]. Розуміючи під системою «реалізація адміністративно-правових норм» певний порядок взаємодії упорядкованих елементів, прояв якої дозволяє нормі набути конкретного значення у реальності суб'єктів адміністративного права, та обґрунтовуючи її склад як сукупність таких елементів, як: «норма адміністративного права», «суб'єкт», «поведінка суб'єктів адміністративного права щодо виконання, використання, додержання, застосування норми», «результат втілення норми у життя», окреслимо у загальних рисах системно-комунікаційний аспект системного підходу.

Щодо реалізації адміністративно-правових норм факторами середовища, які впливають на цю систему та підлягають врахуванню при її характеристиці, на наш погляд, насамперед, є специфіка структури значної частини норм адміністративного права, адже часто частина норми, а саме санкція, є начебто продовженням норми іншої галузі права. Яскравим прикладом є закріплення у Кодексі України про адміністративні правопорушення (далі – КУпАП) санкцій за правопорушення у сфері суспільних відносин, які не є предметом галузі адміністративного права (наприклад, сфера охорони природи, використання природних ресурсів, охорони культурної спадщини, правопорушення і адміністративно-правову відповідальність за які закріплюють ст.ст. 52-92¹ КУпАП). Отже, реалізація санкції адміністративно-правової норми (у значенні закріплення її в нормативному акті адміністративно-правового спрямування) у формі застосування є начебто продовженням тих дій, врегулювання яких здійснюється нормами інших галузей права. Але це стосується забороняючих норм, реалізація яких має відбуватись у формі додержання, тобто утримання від тих дій, про які йдеться у нормі. Відтак, щодо норм інших галузей права характерним якраз є те, що їх реалізація *не відбувається* (утримання від заборонених дій, яке передбачає відповідна галузева норма, ігнорується), і, відтак, стає необхідною реалізація адміністративно-правових санкцій. Це є однією з особливостей реалізації адміністративно-правових норм, адже, наприклад, у цивільному процесуальному праві, як зазначає О.В. Підлубна, його норми обов'язково складаються з трьох елементів

(гіпотези, диспозиції, санкції), які можуть бути текстуально закріплені в одній або декількох статтях але в межах процесуального законодавства [3, с. 9].

Ще одним прикладом необхідності врахування «оточуючого» систему «реалізація адміністративно-правових норм» середовища, є «чутливість» адміністративного права до змін, які відбуваються в інших галузях права та у державному житті загалом. Особливо це помітно щодо тих реформаційних процесів, які наразі відбуваються в країні: переформатування окремих органів та служб (міліція-поліція, Вища рада юстиції-Вища рада правосуддя, інші), поява нових суб'єктів адміністративного права, як наділених владними повноваженнями (наприклад, НАБУ, НАЗК, держсекретарі міністерств), так і не наділених такими повноваженнями (громади, старости, інші) тощо. Євроінтеграційні прагнення та кроки у цьому напрямі, які здійснюються Україною, також активно впливають на процес реалізації норм адміністративного права, адже «розширюється» коло нормативних джерел, норми яких реалізовуватимуться.

Отже, врахування всіх аспектів системного підходу у дослідженні того чи іншого правового явища дозволяє найповніше розкрити його зміст, виявити та охарактеризувати особливості. Оскільки саме у процесі реалізації норм права виявляється, чи виправдовує норма ті надії, які покладав на неї нормотворець, чи є вона ефективною або неефективною, питанням взаємозв'язків системи слід приділяти належну увагу, а перспективними напрямками наукових розробок може стати дослідження всіх зазначених на початку цієї публікації аспектів системного підходу щодо категорії «реалізація адміністративно-правових норм».

Список використаної літератури:

1. Пирожкова Ю. В. Функції адміністративного права: генеза, теоретичний, нормативний та праксеологічний аспекти : монографія / Ю. В. Пирожкова. — Запоріжжя : Видавничий дім «Гельветика», 2016. — 548 с.
2. Суходубова І. В. Стабільність і динамізм законодавства: поняття, співвідношення, засоби забезпечення : монографія / І. В. Суходубова ; [наук. ред. О. В. Петришин]. — Х. : Право, 2016. — 228 с.
3. Підлубна О. В. Норма цивільного процесуального права: поняття, межі дії та реалізація в цивільному судочинстві : автореф. дис. на здобуття наук. ступеня канд. юрид. наук. спец. 12.00.03 «Цивільне право і цивільний процес; сімейне право; міжнародне приватне право» / О. В. Підлубна ; Академія правових наук України. Науково-дослідний інститут приватного права і підприємництва. — К., 2007. — 29 с.